

Bergen kommunes tiltaksplan for å unngå plast- og marin forurensning

Design: Monica Chaya

Innhold i planen:

Innhold i planen:.....	2
Bergen kommune skal være en aktiv pådriver for strandrydding, et hav uten plast, mikroplast og miljøgifter.	3
1. Søke samarbeid med motiverte aktører, kompetansemiljøer og fagmiljø, bidra til regional samhandling.	3
2. Støtte og stimulere frivillige til å rydde strender og informere om plast- og marin forsøpling.	3
3. Styrket samarbeid med næringsliv.....	4
4. Støtte innovasjonsmulighetene.	4
5. Identifisere og redusere lokale kilder til spredning av plast og mikroplast.....	4
6. Samle kunnskap og erfaring om plastforbruk, avfall og marin forsøpling, informere innbyggerne om sammenheng mellom forbruk og avfall. Gi råd om hensiktsmessig plastbruk til produsenter, selgere og forbrukere, samt skape holdningsendring for å unngå kasting/spredning av plast og mikroplast.	5
7. Arbeide for et bedre nasjonalt system for å bekjempe marin forsøpling. Et «statlig marint renovasjonsvesen» må ha tydelig ansvar, mandat og tilstrekkelig ressurser.	6
8. Arbeide for nulltoleranse for mikroplast i naturen, herunder definere mikroplast som en miljøgift.	6
9. Erkjenne den globale miljøutfordringen med plastavfall og følge opp internasjonale og nasjonale mål og retningslinjer, herunder FNs bærekraftsmål.....	7
10. Internt arbeid mot plastforsøpling i Bergen kommune.	7
11. Tilskudd til tiltak mot marin forsøpling.	8

Bergen kommune skal være en aktiv pådriver for strandrydding, et hav uten plast, mikroplast og miljøgifter.

1. Søke samarbeid med motiverte aktører, kompetansemiljøer og fagmiljø, bidra til regional samhandling.

Medvirke til samordning og nettverksbygging innen marine- og maritime fagområder i arbeidet mot plast- og marin forsøpling.

God oversikt over fagmiljøer og nettverk er en forutsetning for å gjøre best mulig bruk av kunnskap og erfaring. Dette innebærer at kommunen skal følge med på det som skjer innenfor temaet marin forsøpling med særlig fokus på aktiviteter i nærområdene, søke kontakt med fagmiljøer og bringe sammen aktører, bygge og støtte nettverk (eksempler er samordningsmøter, aktiv deltakelse i BOF-prosjektet, bidra til utvikling av Hordalandsmodellen etc).

Ved tildeling av midler fra Klima- og miljøfondet oppfordrer kommunen tilskuddsmottakere til å samarbeide med andre organisasjoner som har lignende prosjekter.

2. Støtte og stimulere frivillige til å rydde strender og informere om plast- og marin forsøpling.

Frivillig innsats har så langt vært bærebjelken for strandrydding. Potensialet i denne ressursen utløses ved å følge opp kommunens Plan for frivillighet som bystyret vedtok i 2015. Kommunen informerer om aktiviteter i samarbeid med institusjoner som er engasjert i arbeidet med marin forsøpling, eksempelvis Akvariet og Universitetet. Gjennom prosjektene Plastjakten og Slurpen har kommunen både støttet strandrydding og sikret dokumentasjon for videre arbeid mot plastforsøpling. Prosjektene skal etter planen videreføres.

Det skal gjennomføres en kampanje for å øke oppmerksomheten om plastbruk, riktig kildesortering og håndtering av plast og mikroplast. En slik innsats er avtalt med BIR.

Bergen kommune ønsker å invitere med alle organiserte foreninger som er knyttet til sjø til et samarbeid om både å redusere og håndtere marin forsøpling.

Det er videre ønskelig å få til et aktivitetstilbud for alle som vil oppleve sjøen og bidra i arbeidet mot marin forsøpling etter den danske modellen Miljøkajakken. Dette er en ordning der folk kan få leie stabile kajaker gratis mot at de også plukker med seg marint avfall.

3. Styrket samarbeid med næringsliv.

Arrangementet «Plastic Fantastic - stort problem, store muligheter» som ble avholdt i regi av First Tuesday i samarbeid med Bergen kommune, viser at det er stor interesse for å arbeide med innovasjon på dette feltet. Problemene innenfor avfallshåndtering er godt definert, men det er mangel på gode løsninger.

Samarbeid med næringslivets organisasjoner og Bergen Næringsråd skal styrkes, med formål å redusere bruken av plast og få økt fokus på å rydde områder og strender.

Avfallsrutiner ved arrangementer i byen skal innskjerpes for å sikre god etterlevelse.

Utvikling av reiselivsprodukter og konsepter skal støtte opp under målet om grønn storby.

Kommunen ønsker å utrede hvilke prosjekter, utstyr og løsninger for å redusere marin forurensning som finnes på markedet. Kommunen har kunnskap om og har delvis testet ut Eddy og Slurpen. Det kan finnes andre løsninger som kan være aktuelle og effektive.

På nasjonalt nivå skal Miljødirektoratet utrede en produsentansvarsordning for fiskeri- og oppdrettsnæringen.

4. Støtte innovasjonsmulighetene.

Invitere næringene og gründermiljøene til informasjonsmøter og hackatons hvor kommunen og andre interesserte presenterer problemstillinger og utfordrer aktørene til å få fram løsninger som kan redusere miljøproblemer knyttet til plast. Dette kan gjøres i regi av kommunens nye innovasjonssenter Innolab.

Bergen har et unikt kompetansemiljø innen marin og maritim virksomhet. Dette miljøet vil bli invitert til et samarbeid for å se på hvordan de store utfordringene med marin forurensning også kan gjøre det mulig å få frem teknologisk gode metoder for å løse problemene. Her kan det utvikles løsninger og skapes arbeidsplasser som kan få betydning både lokalt og globalt.

5. Identifisere og redusere lokale kilder til spredning av plast og mikroplast.

Det er mangelfull informasjon om spredningsveier for plastavfall, særlig mikroplast. Bergen kommune og Uni Research samarbeider om et pilotprosjekt der avrenning fra veier, kunstgressbaner og analyser av filtre i luftmålere skal gjennomføres. Undersøkelsene som flere bergensskoler har gjort om gummigranulater på klær og sko (kfr Miljølære) inngår i prosjektet, som er i en oppstartsfase. Resultatene fra prosjektet vil bli viktige i planleggingen av det videre arbeidet med å stoppe spredning av plast og mikroplast.

Analysen av mikroplast fra dekkslitasje inngår i prosjektet. Det er usikkert hvor gummi fra slitasje av bildekk havner i miljøet, og hvilken størrelse partiklene har, men det antas at slitasjen produserer partikler som havner i veikanter og vassdrag. Bildekkgummi er ikke funnet i bunnsedimenter i Byfjorden.

Spredning av finstøv med plastinnhold fra dekkslitasje kan medføre inhalasjon av plastpartikler. Inhalasjon av fine partikler er en kjent årsak til helseplager, lungeproblemer og i verste fall kreft, men effekten av inhalasjon av plastpartikler er ikke kjent. Nyere studier viser også forekomst av plastpartikler i drikkevann, og det er derfor sannsynlig at man kan eksponeres for plastpartikler gjennom både luft, vann og mat. Det er derfor viktig at det etableres en solid kunnskapsbase som grunnlag for risikovurdering for mat og miljø.

Det er søkt om støtte fra Norges Forskningsråd til prosjektet. Det arbeides med å etablere et samarbeid med Statens Vegvesen om spredning av finstøv fra dekkslitasje.

Bergen kommune planlegger å se nærmere på hvordan småbåthavner bidrar til marin forurensning, herunder spredning av plast, mikroplast og miljøgifter med tanke på å iverksette avbøtende tiltak. COWI AS har på oppdrag fra Miljødirektoratet utarbeidet en rapport om miljøvennlige småbåthavner, rapporten ble ferdigstilt i desember 2017, og gir et godt grunnlag for videre arbeid med identifisering av lokale kilder til spredning av plast og mikroplast.

6. Samle kunnskap og erfaring om plastforbruk, avfall og marin forurensning, informere innbyggerne om sammenheng mellom forbruk og avfall. Gi råd om hensiktsmessig plastbruk til produsenter, selgere og forbrukere, samt skape holdningsendring for å unngå kasting/spredning av plast og mikroplast.

Dette arbeidet er en oppfølging av Grønn strategi – forbruk, avfall og ressurser. I henhold til Miljøinformasjonsloven har kommunen ansvar for å samle miljøinformasjon og gjøre informasjonen tilgjengelig for innbyggerne. Informasjon som samles i «plastprosjektene» vil bli gjort tilgjengelig for allmenheten.

I forbindelse med dette punktet vil det bli arbeidet med bruk av plast i hverdagen, eksempelvis bruk av plastposer. Det er vanskelig å gjennomføre et plastposeforbud lokalt. Det arbeides med temaet i EU, og det vil komme ytterligere avklaringer gjennom Stortingsmelding 45. I tillegg er det etablert et samarbeid mellom staten og næringslivsorganisasjonene Dagligvarehandelens Miljøforum, NHO Handel og Virke. Partene er enige om at norsk næringsliv kan oppfylle EUs «posedirektiv» gjennom Handelens Miljøfond, i stedet for at det innføres en statlig avgift på bæreposene. I praksis betyr dette at det legges på 50 øre per plastpose, som uavkortet går til miljøtiltak, herunder tiltak som bidrar til å redusere plastposebruken.

Forbud mot plastposer i Bergen skal utredes. Dette vil bli koordinert med gjennomføring av nasjonale tiltak, ref Stortingets vedtak i februar om at unødvendig bruk av engangsartikler av plast skal søkes utfaset.

Byrådet vil foreslå et forbud mot salg av heliumsballonger på kommunal grunn i Bergen. Byrådet er bekymret for den økende plastforurensningen i havet og ser at heliumsballonger er med på å bidra til denne. I tillegg er heliumgassen en begrenset ressurs.

Bergen kommune deltar i BIR AS sin administrative brukergruppe, der også plast og marint avfall er et tema. Brukergruppen vil ta opp utfordringene rundt bruk av isopor, herunder muligheter for å fase ut bruk av EPS i marine komponenter.

Isopor er et plastmateriale av ekspandert polystyren (EPS). Materialet blir blant annet brukt til isolasjon, kasser, emballasje og i flytebrygger.

BIR får kampanjemidler fra Miljødirektoratet og Hordaland fylkeskommune til å dekke utgiftene knyttet til strandrydding. Det kan hentes strandryddesekker på alle BIR sine gjenvinningsstasjoner, sekkene kan fylles med plastbuss fra en strand og leveres gratis til alle gjenvinningsstasjoner.

Informasjon, utstyr og strandryddesekker kan også hentes hos Innbyggjerservice, Kaigaten 4, som er kommunens sentrale servicetorg.

Kasserte fritidsbåter på inntil 15 fot kan leveres gratis til BIR sine gjenvinningsstasjoner.

7. Arbeide for et bedre nasjonalt system for å bekjempe marin forsøpling. Et «statlig marint renovasjonsvesen» må ha tydelig ansvar, mandat og tilstrekkelig ressurser.

Det er stort behov for et samordnet nasjonalt system for å bekjempe marin forsøpling da dette dreier seg om eierløst avfall. Kunnskap og erfaring fra det samlede arbeidet i regionen (Hordalandsmodellen) er unik i Norge. Gjennom samarbeid med BOF og HNR har kommunen både fått kunnskap og mulighet til å spille inn erfaringer til nasjonale myndigheter, eksempelvis i forbindelse med oppfølging av Stortingsmelding 45 om avfall samt mulig oppbygging av nasjonalt senter.

8. Arbeide for nulltoleranse for mikroplast i naturen, herunder definere mikroplast som en miljøgift.

Plast er normalt ikke vurdert som giftig. Likevel kan vi av flere grunner vurdere mikroplast som en slags miljøgift. Små plastbiter kan være giftige, avhengig av bestanddeler og tilsetningsstoffer. Miljøgifter kan spres videre med mikroplast. Begge grupper karakteriseres som lite nedbrytbare. Både mikroplast og miljøgifter kan påføre levende organismer lidelser, og gi helse og trivselsproblemer for mennesker og dyr. Bergen kommune vil derfor arbeide for at mikroplast defineres som en miljøgift nasjonalt.

9. Erkjenne den globale miljøutfordringen med plastavfall og følge opp internasjonale og nasjonale mål og retningslinjer, herunder FNs bærekraftsmål.

Arbeide lokalt for å bidra til arbeidet med å redusere den globale marine forurensningen.

10. Internt arbeid mot plastforurensning i Bergen kommune.

Kommunens interne arbeid for å redusere plastavfall følger av Klima- og miljøplanen som ble vedtatt av bystyret i 2017:

- a Medvirke til reduksjon av plastbruk, riktig kildesortering og avfallsbehandling.

Dette støttes opp ved miljøsertifisering og ved å informere og følge opp vedtatte rutiner for kildesortering.

Det skal i tillegg utredes om Bergen kommunes egen virksomhet kan bli plastfri.

- b Identifisere og redusere plastforurensning/mikroplast fra egne anlegg, eksempelvis kommunale veier og arealer, kunstgressbaner og avløp.

Dette gjøres blant annet gjennom rensing av vann og avløp. Undersøkelse om mikroplast fra veier og kunstgressbaner vil bidra til kunnskap og konkrete tiltak for å redusere/stoppe uheldige miljøvirkninger.

- c Benytte kommunens anbud til å stille krav ved anskaffelser for å redusere plastbruk, herunder kreve at produktene ikke skal medføre vesentlig spredning av mikroplast og miljøgifter.

- d Gi skoler og barnehager kunnskap og mulighet til å engasjere seg i arbeid med plast- og marin forurensning. Et eksempel er Kaland, som er pilotskole i Bergen i et nytt undervisningsopplegg om marin forurensning. Et annet eksempel er Rothaugen skole, som har deltatt i Slurpen-prosjektet. Det arbeides for å innføre en temadag om plast i skolene, med et undervisningsopplegg med avsluttende opprydding i nærmiljøet.

- e Opprettholde kompetanse og fokus på marin forurensning, delta i aktuelle nettverk og initiere tiltak og prosjekter.

Kommunen er engasjert i ulike samarbeidsprosjekter, dette gir viktig kunnskap til det videre arbeidet for å redusere plastforurensning og marint avfall.

- f Sedimentasjonsbasseng er et oppsamlingsbasseng som fordrøyer utslipp og avrenning av forurenset vann til sjø og vassdrag slik at for eksempel partikler i vannet kan falle til bunns. Sandfang er en mekanisk renseprosess for å skille ut sand, grus, jord, olje, mikroplast mm fra vann. Det skal etableres sikre rutiner for vedlikehold, drift og dokumentasjon for håndtering av sedimentasjonsbasseng og sandfangskummer, herunder rutiner for at rester fra disse leveres til godkjente mottak.

11. Tilskudd til tiltak mot marin forurensning.

Marint avfall utgjør en stor risiko for dyre- og fugleliv og medfører hvert år betydelige kostnader for samfunnet. Miljødirektoratet forvalter en tilskuddsordning på 80 millioner kroner som skal gå til tiltak mot marin forurensning. Minstesummen man kan søke for er 300.000 NOK.

For å supplere den statlige ordningen vil Bergen kommune etablere en lokal støtteordning for gjennomføring av mindre ryddeprosjekter. Ordningen vil rette seg mot lag og organisasjoner.